

KUTSESTANDARD

Kutseõpetaja, tase 5

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetuse	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Kutseõpetaja, tase 5	5

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Kutseõpetaja loob oma tegevusega tingimused ja suunab õppeprotsessi õppija tööks vajalike teadmiste ja oskuste omandamiseks. Ta toetab õppija isiksuse arengut ning kujundab tema valmisolekut elukestvaks õppeks. Kutseõpetaja lähtub oma töös õpetaja kutse-eetikast, enese arenguvajadustest ja oma füüsilise, vaimse ja emotsionaalse tervise hoidmise vajadusest.

5. taseme kutseõpetaja õpetab põhiliselt praktilisi töövõtteid, kujundades õpilastes tööharjumusi ja praktilisi tööoskusi.

Kutseõpetaja kutsealal on ka kutseõpetaja, tase 6 ja kutseõpetaja, tase 7 kutsed.

6. taseme kutseõpetaja loob õppijale tingimused teadmiste, oskuste ja hoiakute arendamiseks õpetatavas valdkonnas. Koostöös ettevõtetega ja erialaliitudega arendab erialast väljaõpet õppeasutuses.

7. taseme kutseõpetaja annab edasi nii teoreetilisi teadmisi kui õpetab praktilisi tööoskusi.

Koostöös ettevõtetega ja erialaliitudega arendab erialast väljaõpet õppeasutuses ning osaleb eriala arendamises väljaspool õppeasutust. Ta analüüsib, nõustab ja juhendab meetoodiliselt teisi kolleege ning kujundab kutseõppe mainet.

A.2 Tööosad

A.2.1 Õppeprotsessi planeerimine

1. Enda töö kavandamine õppeaastaks
2. Õppetegevuse kavandamine
3. Õppetunni ettevalmistamine

A.2.2 Õpikeskkonna kujundamine

1. Õpikeskkonna loomine
2. Grupiprotsesside suunamine
3. Töötervishoiu ja tööohutuse nõuete järgimine

A.2.3 Õppimise ja õppija arengu toetamine

1. Õppija arengu- ja õpivajaduste väljaselgitamine
2. Õppijate teavitamine õppe eesmärkidest, oodatavatest õpiväljunditest, õppesisust ja hindamisest
3. Õppijate arengu toetamine õpieesmärkide saavutamisel
4. Õppimist ja õppija arengut toetav tagasiside ja hindamine

A.2.4 Refleksioon ja professionaalne enesearendamine

1. Õpetaja oma töö refleksioon, analüüsimine ja enesehindamine
2. Arengumapi/portfoolio koostamine ja regulaarne täiendamine
3. Eri- ja kutsealane enesearendamine
4. Pedagoogilise kogemuse ja parema praktika jagamine

A.2.5 Erialaõppe arendamine

1. Osalemine õppekavarühma, kooli arendustegevustes ja kvaliteeditagamise protsessis
2. Erialaste kompetentside täiendamine ja kaasajastamine

A.2.6 Kutseõppe maine kujundamine

1. Avalikkuse teavitamine oma eriala kutseõppe võimalustest, eriala ja kutsehariduse populariseerimine
2. Organisatsiooni kultuuri kujundamine

Valitavad tööosad

A.2.7 Praktika korraldamine

1. Praktika ettevalmistamine
2. Praktika juhendamine
3. Praktika hindamine

A.2.8 Juhtimine ja eestvedamine

1. Grupi või meeskonna juhtimine ja eestvedamine
2. Tegevuste juhtimine

A.2.9 Täiskasvanute täienduskoolituse läbiviimine

1. Koolitusvajaduse selgitamine
2. Koolituse planeerimine
3. Täienduskoolituse läbiviimine
4. Tagasiside analüüs

A.2.10 Hariduslike erivajadustega (HEV) õppija toetamine õppeprotsessis

1. Õppija erivajaduste märkamine
2. HEV õppija erialaste võimete ja huvide väljaselgitamine
3. HEV õppija individuaalse eripäraga arvestamine
4. Õpikeskkonna kohandamine vastavalt HEV õppija vajadusele

A.3 Töö keskkond ja eripära

Kutseõpetaja töökeskkond sõltub õpetatavast erialast. Töö võib toimuda nii siseruumides kui välitingimustes. Siseruumides kehtivad üldised õpperuumidele esitatavad tervisekaitsenõuded. Töökodades, erialalaborites kehtivad erialaspetsiifilised ohutus- ning tervisekaitsenõuded. Välitingimustes töötades tuleb jälgida kehtivaid töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid, samuti on oluline õppijates keskkonnasäästlike põhimõtete kujundamine. Kutseõpetaja töö on vaheldusrikas ja väljakutseid pakkuv, nõuab head suhtlemisoskust. Töö on füüsiliselt ja vaimselt pingeline, nõuab majanduslikku mõtlemist ja ressursside säästlikku kasutamist. Töö kutseõpetajana eeldab head pingetaluvust ning võimet kontrollida oma emotsioone. Kutseõpetaja peab suutma käituda adekvaatselt probleem- ja kriisisituatsioonides.

A.4 Töövahendid

Kutseõpetaja kasutab oma töös erialaõppes vajalikke õppevahendeid (digivahendid, õppevara, töövahendid, tehnoloogilised vahendid jne), vastavalt vajadusele eririietust ja isikukaitsevahendeid.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Kutseõpetaja töös on olulised ennastjuhtivus, koostöövõime, ettevõtlikkus, vastutustundlikkus, enesekindlus, loomingulisus, tolerantsus, empaatiavõime, ausus ja positiivsus.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Üldjuhul on 5. taseme kutseõpetajal keskharidus või keskeriharidus või kutsekeskharidus või kutseeriharidus. Tal on erialane töökogemus õpetatavas valdkonnas või ta omab kehtivat kutsetunnistust õpetatavas valdkonnas.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Kutseõpetaja.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Kutseõpetaja, tase 5 kutse koosneb üheteistkümnest kompetentsist. Selle kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1 – B.2.6 ja B.2.11 (lääviv kompetents) tõendamise. Lisaks on võimalik täiendavalt tõendada valitavaid kompetentse B.2.7 – B.2.10.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Õppeprotsessi planeerimine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

- 1) Planeerib koostöös kolleegidega oma tegevused õppeaastaks, arvestades tööülesandeid ja organisatsiooni tööplaani/tegevuskava.
- 2) Kavandab õppetegevust lähtuvalt õppekavast ja sellega seonduvatest dokumentidest, iseseisva töö, praktika ja teooria osakaalust; kohandab koostöös kolleegidega rakenduskava, arvestades sihtühma vajadusi; teeb koostöös kolleegidega ettepanekuid muudatusteks rakenduskavas; tagab õppetegevuse läbiviimiseks vajalike õppematerjalide õigeaegse olemasolu; valib õppetöös asja- ja ajakohase õppevara, lähtudes õppekavast; planeerib õppekava õpiväljunditest lähtuva hindamise.
- 3) Planeerib õppetunni, lähtudes õppekavast ja tunni ülesehituse loogikast; püstibab tunni eesmärgi lähtuvalt õppekava ja mooduli õpiväljunditest; valib õpiväljunditest ning sihtühmast lähtuvalt õppemeetodid ja tunni läbiviimiseks vajalikud metoodilised ning muud õppematerjalid; planeerib õpiväljunditest lähtuva hindamise.

B.2.2 Õpikeskkonna kujundamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

- 1) Kujundab õppimist ja õppija arengut soodustava vaimselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt turvalise õpikeskkonna vastavalt õpiväljunditele, arvestades õppija eripära; tegutseb ohu ja esmaabi vajaduse korral vastavalt organisatsioonis kehtestatud nõuetele; lahendab probleeme, kaasates vajadusel kolleege, spetsialiste ja lapsevanemaid.
- 2) Märkab grupi mõju iga liikme õpimotivatsioonile, õppimise tulemuslikkusele ja üldinimlike väärtuste ning hoiakute kujunemisele; toetab oma tegevus ja isikliku eeskujuga väärtushoiakute kujunemist; lahendab konflikte, kasutades konflikti lahendamise võtteid, kaasates vajadusel kolleege.
- 3) Järgib töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid; osaleb riskianalüüsi koostamisel.

B.2.3 Õppimise ja õppija arengu toetamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

- 1) Selgitab koostöös kolleegidega välja õppija ja/või õppegrupi arenguvajadused, lähtudes õppija eripärast; selgitab koostöös õppija ja kolleegidega välja õppija ja/või õppegrupi õpivajadused, arvestades varasemat õpi- ja töökogemust; toetab õppija arengut läbi õpetaja ja õppija ühise arutelu ja refleksiooni.
- 2) Teavitab õppijaid õppe eesmärkidest, oodatavatest õpiväljunditest, õppesisust ja hindamisest lähtuvalt õppekavast.
- 3) Märkab õppija erisusi ja hariduslike erivajaduste korral teeb ettepaneku individuaalse õppekava koostamiseks; rakendab individuaalset õppekava lähtuvalt õppija vajadustest; viib läbi õppetunni, lähtudes rakenduskavast, kasutades õppija arengut toetavaid õppe- ja hindamismeetodeid, töövõtteid, materjale ja vahendeid; loimib õppeprotsessis teoreetilist ja praktilist õpet ning üld- ja võtmepädevusi; motiveerib õppima, pakkudes õpitava erialaga seotud õppeülesandeid, arvestades varasemaid teadmisi ja oskusi ning luues eduelamuse igale õppijale.
- 4) Selgitab õppijatele hindamise põhimõtteid lähtuvalt õppekorralduslikest dokumentidest ja rakenduskavast; annab õppijatele õpiväljundite saavutamise kohta arengut toetavat tagasisidet kogu õppeprotsessi vältel, arvestades hindamiskriteeriume; hindab õppija õpiväljundite saavutamist, lähtudes väljundipõhise hindamise põhimõtetest ja kasutades õppemeetoditega sidusaid hindamismeetodeid.

B.2.4 Refleksioon ja professionaalne enesearendamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad:

1) Reflekteerib oma tööd, tuues välja õnnestumised ja arenguvajadused; küsib oma tööle regulaarselt tagasisidet; analüüsib oma tegevust, toetudes refleksioonile ja tagasisidele; seab endale konkreetseid lühiajalisi arengueesmärgi, lähtudes enese arenguvajadustest. 2) Koostab oma arengumapi õpetajatöö ning eri-ja kutsealase tegevuse ja arengu kohta; täiendab arengumappi regulaarselt. 3) Hoiab end järjepidevalt kursis eri-ja kutseala arengutega ja parimate praktikatega, kasutades neid oma töös; arendab oma erialaseid kompetentse (sh stažeerib ettevõttes), lähtudes oma arenguvajadustest ja püstitatud eesmärkidest. 4) Õpib kolleegide parimatest praktikatest.	
B.2.5 Erialaõppe arendamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1) Osaleb õppekavarühma sisehindamise või akrediteerimise või teistes kvaliteedijuhtimise ning arendustegevuse protsessides vastavalt kavandatule. 2) Hoiab end järjepidevalt kursis eri-ja kutseala arengutega ja parimate praktikatega, kasutades neid oma töös; arendab oma erialaseid kompetentse.	
B.2.6 Kutseõppe maine kujundamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1) Osaleb eriala ja kutseharidust populariseerivates tegevustes, käies messidel, koolisisestel kutsevõistlustel, eriala tutvustavatel üritustel jne. 2) Kannab organisatsiooni väärtusi ja annab neid edasi õppijatele.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel on lisaks võimalik täiendavalt tõendada valitavaid kompetentse B.2.7 – B 2.10.

B.2.7 Praktika korraldamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1) Osaleb õppijate praktikaks ettevalmistusel; jagab infot praktikakohtade kohta; korraldab praktikadokumentide ettevalmistuse enne praktika algust. 2) Juhendab eesmärgipäraselt koostöös praktikakohapoolse juhendajaga õppija praktikat, lähtudes praktikakorralduse kavast ja õppija individuaalsetest eesmärkidest. 3) Osaleb praktika hindamise protsessis, lähtudes praktikakorralduse kavast.	
B.2.8 Juhtimine ja eestvedamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) Loob meeskonna lähtuvalt eesmärkidest; juhib meeskonda või töögruppi eesmärgipäraselt; motiveerib ja innustab meeskonnakaaslast või töögrupi liikmeid, kaasab kolleege; delegeerib ja jagab meeskonnaliikmetele tööülesandeid otstarbekalt ning annab selgeid juhiseid; annab asjakohast tagasisidet; võtab vastutuse enda ja meeskonna eest. 2) Algatab ja käivitab tegevused lähtuvalt eesmärkidest; planeerib ja leiab ressursid tegevuste läbiviimiseks; jälgib tegevuste läbiviimist, vajadusel kavandab muudatusi; analüüsib ja hindab tegevusi ning tulemusi, annab tagasisidet; korraldab probleemide lahendamise.	
B.2.9 Täiskasvanute täienduskoolituse läbiviimine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1) Selgitab koostöös kolleegidega välja täienduskoolitusel osalejate koolitusvajadused, lähtudes õppijate/õppegrupi eripärast. 2) Kavandab täienduskoolituse lähtuvalt koolituskavast ja õppijate eripärast, valides täienduskoolituse läbiviimiseks asja- ja ajakohased õppematerjalid ning tagades nende õigeaegse olemasolu ja kavandades koolituskavast lähtuvalt õpikeskkonna ning õppe- ja hindamismeetodid. 3) Viib täienduskoolituse läbi, lähtudes kavandatust ning õpi- või töökeskkonna eripärast, ohutusnõuetest ja õppijate/sihtrühma eripärast. 4) Kogub tagasisidet õppijatelt täienduskoolituse kavas ettenähtud meetodil; tagasisidest lähtuvalt teeb muudatusi oma koolituste läbiviimise protsessis.	

B.2.10 Hariduslike erivajadustega õppija toetamine õppeprotsessis	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1) Märkab õppija hariduslikku erivajadust ning algatab koostöö tugispetsialistidega/kolleegidega. 2) Märkab ja aktsepteerib HEV õppija erinevaid võimeid ja huvisid oma õppetegevuse raames; planeerib õppetegevust, lähtudes HEV õppija eripärast. 3) HEV õppija toimetuleku toetamiseks teeb koostööd õppija ja tugispetsialistidega/kolleegidega; kohandab õppekava, arvestades HEV õppija individuaalset eripära; kasutab kohandatud õppematerjali ning erinevaid meetodeid; annab HEV õppijale jt osapooltele tagasisidet õppija arengu kohta. 4) Informeerib vajadusest teha muudatusi või kohandusi õpikeskkonnas vastavalt HEV õppija vajadusele.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.11 Kutseõpetaja kutset läbiv kompetents	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1) Juhindub oma töös õpetaja kutse-eetikast; toetab oma tegevuse kaudu kutse-eetika ja õpetaja ameti laiemat teadvustamist ning väärtustamist ühiskonnas; järgib ühiskonna väärtusi ja norme erinevates keskkondades, kujundades oma eeskujuga õppijate väärtusi. 2) Kasutab oma töös korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendab ennast arusaadavalt; kasutab ühte võõrkeelt tasemel B2 (vt lisa 1 "Keelte oskustasemetes kirjeldused"); valdab eesti keelt vastavalt keeleseaduse nõuetele. 3) Märkab, tunnustab, innustab õppijat, lapsevanemat või kolleegi; motiveerib ja innustab teisi. 4) Hindab end ennastjuhtiva õppijana, määratledes enda õpistrateegiaid, õpiprotsessi, -vajadusi ja -võimalusi ning enda tugevaid ja nõrku külgi elukestva õppijana; arendab ennast eesmärgipäraselt. 5) Suheldes näitab üles austust ja hoolivust; seab inimesed esikohale, töötab tõhusalt üksikisikutega ja meeskonnas; aktsepteerib inimeste erinevusi ning arvestab neid koostöö tegemisel, väärtustab koostööd kui lisaväärtuse tootjat. 6) Loob positiivse suhtluskeskkonna ja käitub vastavalt headele suhtlemistavadele; suhtleb edukalt erinevate tasandite ja sihtgruppide inimestega, loob koostööks vajalikke suhtevõrgustikke; kujundab õppijate kommunikatsiooni-/ suhtlemisoskusi; analüüsib ja arendab oma suhtlemisoskusi, teeb konstruktiivset kriitikat ja on sellele avatud. 7) Vahendab oma töös Eesti ja Euroopa kultuuripärandit ja -saavutusi, arvestades erinevate regioonide kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ja vajadust seda säilitada ning loomingulise eneseväljendamise olulisust igapäevaelus. 8) Tegutseb teadliku ja vastutustundliku kodanikuna, toetades ühiskonna demokraatlikku arengut. 9) Tunneb oma tugevaid ja nõrku külgi ning teostab ennast neid arvestades; töötab oma võimete kohaselt. 10) Järgib säästva arengu põhimõtteid ja käitub keskkonnasäästlikult; vahendab jätkusuutlikkuse ja keskkonnateadlikkuse põhimõtteid. 11) Kasutab oma töös matemaatilisi termineid, mõisteid, mõttemudeleid, sh loogikat ja ruumilist mõtlemist ning esitusviise, sh graafikuid, valemeid, skeeme; kasutab õppe-eesmärkide saavutamiseks sobivaid tehnoloogiaid ja tehnoloogilisi vahendeid. 12) On orienteeritud tulemustele ja isiklike tööeesmärkide saavutamisele; otsib võimalusi enesearendamiseks ja karjääris edasiliikumiseks; märkab probleeme ja neis peituvaid võimalusi; reageerib paindlikult muutustele ja võtab arukaid riske; kasutab ära arengu- ja koolitusvõimalused. 13) Kasutab sobivaid IKT- vahendeid ja võimalusi, kujundades õpikeskkonda ja viies läbi õpitegevusi; kasutab e-õppeks sobivaid keskkondi ja õppemeetodeid; kasutab kaasaegseid IKT-põhiseid suhtlusvahendeid; hindab ja arendab oma haridustehnoloogilisi pädevusi vastavalt organisatsiooni International Society for Technology in Education (ISTE) õpetajate haridustehnoloogiliste pädevuste (http://www.e-ope.ee/images/50001035/ISTE%20NETS.T.pdf). 14) Järgib kutseharidust ja õpetatavat eriala reguleerivaid õigusakte. Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-17042019-7.1/6k
2. Kutsestandardi koostajad	Külli All, HTM Täiskasvanuhariduse osakond Riina Mürsepp, Pärnumaa Kutsehariduskeskus Kaie Piiskop, SA Innove õppekavakeskus Liivi Raudsepp, Tartu Kutsehariduskeskus Sirje Rekkor, Tallinna Ülikool Varje Tipp, Pärnumaa Kutsehariduskeskus
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	20
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	17.04.2019
6. Kutsestandard kehtib kuni	31.12.2020
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2320 Kutseõpetajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	5
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Vocational teacher, level 5
C.3 Lisad	
Lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused	